

Управління освіти і науки Волинської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
Факультет початкової освіти та фізичної культури
Кафедра загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти

ДИДАКТИКА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

ПРАКТИЧНИЙ КУРС

Укладач: О. А. Пуш

Луцьк - 2025

**Дидактика початкової освіти: практичний курс / укл. О. А. Пуш.
Луцьк: ФОП Мажула Ю. М., 2025. – 62 с.**

Посібник містить систему практичних завдань, дидактичних ситуацій, кейсів, педагогічних вправ, спрямованих на формування професійно-дидактичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи. Матеріали розроблено з урахуванням сучасних освітніх тенденцій, положень Концепції Нової української школи та компетентнісного підходу до навчання.

Основна мета посібника – сприяти засвоєнню теоретичних положень курсу «Дидактика початкової освіти» через практичну діяльність студентів, розвиток їх умінь аналізувати, проектувати та реалізовувати ефективний навчальний процес у початковій школі.

Посібник адресовано студентам педагогічних закладів вищої освіти, викладачам, керівникам педагогічної практики, а також учителям початкових класів, які прагнуть підвищити рівень своєї педагогічної майстерності.

Укладачі: **Пуш Олена Анатоліївна**, старший викладач кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, кандидат педагогічних наук

Рецензенти:

Вітюк Валентина Володимирівна – заступник декана з навчальної роботи факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки, доктор педагогічних наук, професор

Соняк Наталія Леонідівна – вчитель початкових класів Комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький ліцей №9 Луцької міської ради», кандидат педагогічних наук, вчитель-методист

Розглянуто на засіданні кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
(протокол № 1 від 08.09.2025)

Друкується за ухвалою засідання ради факультету початкової освіти та фізичної культури Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
(протокол №2 від 25.09.2025)

ISBN 978-966-2115-60-4

© КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПРАКТИЧНІ РОБОТИ	5
Поняття про дидактику як науку	5
Суть процесу навчання	11
Закони, закономірності та принципи навчання	16
Зміст освіти і навчання. Система освіти в Україні	20
Реалізація змісту освіти у початковій школі	25
Форми організації навчання	31
Процесуальні аспекти організації освітнього процесу в Новій українській школі. Технології навчання	36
Поняття контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів	43
Оцінювання результатів навчання учнів сучасної початкової школи	48
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	52
САМОСТІЙНА РОБОТА	60

ВСТУП

Сучасна початкова школа потребує педагога нового типу – компетентного, творчого, здатного організовувати освітній процес на засадах гуманізму, партнерської взаємодії та особистісно орієнтованого підходу. У центрі освітнього процесу Нової української школи перебуває дитина як активний учасник навчання, тому підготовка майбутніх учителів має бути спрямована не лише на засвоєння теоретичних знань, а й на формування практичних умінь реалізовувати дидактичні положення в педагогічній діяльності.

Посібник «Дидактика початкової освіти: практичний курс» укладено відповідно до програми освітнього компоненту «Дидактика початкової освіти» та спрямовано на поглиблення практичної складової підготовки студентів педагогічних спеціальностей. Матеріал орієнтований на формування професійно-дидактичної компетентності майбутніх учителів, розвиток умінь аналізувати педагогічні ситуації, застосовувати сучасні освітні технології, обґрунтовувати вибір форм, методів і засобів навчання.

Посібник охоплює основні теми курсу: поняття про дидактику як науку; суть процесу навчання; закони, закономірності та принципи навчання; зміст освіти і систему освіти в Україні; реалізацію змісту освіти у початковій школі; методи, форми організації навчання; технології навчання в контексті Нової української школи; питання контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.

Запропоновані практичні завдання, ситуації сприяють формуванню у студентів умінь проектувати й організовувати освітній процес, здійснювати педагогічний аналіз і самооцінювання результатів власної діяльності.

Посібник призначено для студентів педагогічних закладів вищої освіти, викладачів, керівників педагогічної практики та молодих учителів, які прагнуть удосконалити свої дидактичні вміння відповідно до вимог сучасної початкової освіти.

ПРАКТИЧНІ РОБОТИ

Тема 1. *Поняття про дидактику як науку*

Практичне заняття № 1. Виконання практичних завдань з теми «Поняття про дидактику як науку».

Мета заняття: на основі опанування студентами теоретичної інформації з теми «Поняття про дидактику як науку» розв'язати педагогічні задачі; узагальнити і систематизувати самостійно опрацьовану інформацію з питань «Становлення дидактики як науки», «Зв'язок дидактики з іншими науками»; формувати вміння наводити конкретні приклади реалізації методів дидактичних досліджень у практиці початкової школи.

План заняття:

1. Актуалізація теоретичних положень з теми «Поняття про дидактику як науку».
2. Розв'язання педагогічних задач.
3. Узагальнення і систематизація інформації з питань «Становлення дидактики як науки», «Зв'язок дидактики з іншими науками».
4. Наведення конкретних прикладів реалізації методів дидактичних досліджень у практиці початкової школи.

Література

1. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта / укл. О. Боровець. Рівне: РДГУ, 2022. 140 с.
2. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів / О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 212 с.
3. Кіт Г.Г. Дидактика початкової освіти : практикум / Г.Г. Кіт, О.Б.Петрович, І.В.Карук. – Вінниця : ЦОП “Документ Принт”, 2017. - 249 с.
4. Зубцова Ю. Є. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійної програми «Початкова освіта». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 142 с.
5. Павленко Ю.Г. Робочий зошит з дидактики : навч.-метод. посібн. для студ. спец.-ті 013 Початкова освіта / Ю.Г. Павленко / Полтавський нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – Полтава: ПП Астроя, 2020. – 50 с.
6. Практикум з педагогіки / за заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во Житомир. держ. ун-т, 2017. – 3-тє вид., доп. і перероб. – 546 с.
7. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. – К.: Грамота, 2012. – 503 с.

Методичне забезпечення заняття: підручники і посібники для початкової школи (за вибором студентів).

Хід виконання роботи:

- І. Питання до актуалізації теоретичних положень:
– Що називається дидактикою? Чому її називають наукою?

- Назвіть основні категорії дидактики, дайте їм визначення.
- Які групи методів дидактичних досліджень знаєте? Які з них найчастіше використовуються у початковій школі?

II. Загальний опис характеру практичних завдань:

2.1. Розв'язати задачі:

*2.1.1. В.О. Сухомлинський зазначив: «Учень, який не вміє досить швидко, правильно писати, не може написати твір або стисло записати розповідь учителя. Дитина не вміє читати, а їй треба осмислити і вивчити закономірності становлення і падіння рабовласницької держави в стародавній Греції. Дитина не вміє писати, а їй задали домашню роботу: напиши твір на тему «Зимовий сонячний день».

Про взаємообумовленість яких дидактичних понять говорив В.О. Сухомлинський? Дайте їм визначення.

Поняття	Визначення

*2.1.2. В.О.Сухомлинський писав: «Мені уявляється небезпечним те, що деякі вчителі переоцінюють роль технічних досягнень і взагалі природничо-наукових знань. Вносилися пропозиції зробити літературу факультативним предметом. Ця дивна за своєю крайністю пропозиція найбільш яскраво виражає думку, що дістала велике поширення: ми живемо у вік математики, фізики, електроніки, вся увага повинна бути приділена їм».

Проаналізуйте завдання сучасної дидактики. Чи розділяються сьогодні ці думки у дидактичній науці? Яке завдання це визначає? _____

*2.1.3. На запитання «Чому дидактика є наукою?» викладач отримав такі відповіді від студентів:

«Тому що існує протягом багатьох століть і досліджувалась багатьма вченими»;

«Вчені-дидакти зробили чимало відкриттів у дидактиці»;

«Сьогодні є лабораторії, дослідні інститути, які займаються проблемами навчання і освіти»;

«Самі вчителі-практики щоденно роблять відкриття на уроках у школі».

Які теоретичні знання відображають відповіді студентів? Чому все-таки дидактика є наукою? _____

*2.1.4. Учитель початкової школи пояснив правило множення на 10. Діти відтворили його напам'ять. Але коли учням дали задачу: «У класі 10 парт, за кожною сидить 2 учні. Скільки учнів у класі?» – частина школярів не змогла розв'язати.

Що сформовано в учнів – знання, уміння чи навички? Чого ще бракує, щоб забезпечити повноцінне навчання? _____

*2.1.5. Учні вже вміють писати букви та слова, але під час диктанту роблять багато орфографічних помилок.

Який рівень оволодіння – лише уміння чи вже сформована навичка? Які вправи потрібні для переходу до навички? _____

*2.1.6. Учитель початкових класів організував проєкт «Моя улюблена книжка»: учні самостійно вибирають твір, читають, готують міні-презентацію.

Що тут відноситься до освіти, а що – до самоосвіти? Чому важливо поєднувати ці два процеси вже з початкової школи? _____

*2.1.7. Учень захопився малюванням коміксів і вдома сам шукає відеоуроки, пробує нові техніки. У школі вчитель образотворчого мистецтва дає базові навички.

Де проявляється освіта, а де самоосвіта? Як учителю підтримати прагнення до самоосвіти? _____

Який компонент навчального процесу не реалізується – викладання чи учіння? Чому успішне викладання ще не гарантує результативного учіння?

[illegible]

2.4. Заповніть таблицю, обравши кілька методів із зазначеної групи методів дидактичних досліджень, і наведіть конкретні приклади їх застосування у початковій школі:

Метод дидактичного дослідження	Приклади застосування у початковій школі
Теоретичні методи	
Емпіричні методи	
Статистичні методи	

Оцінювання практичної роботи №1

Критерії: *якість і самостійність виконання завдань; правильність і повнота відповідей на запитання; доцільність та змістовність наведених прикладів.*

Кількість балів	Норми оцінювання
	Завдання виконані самостійно, творчо, повністю правильно, без суттєвих помилок, в повному обсязі; відповіді на питання повні, змістовні; наведені приклади є чітко сформульованими, вичерпними, відповідають змісту теоретичного матеріалу.
	У виконанні завдань є незначні помилки, використовувалась суттєва допомога викладача/одногогрупників; окремі завдання потребують доопрацювання, доповнення, конкретизації; відповіді на питання неповні; наведені приклади потребують уточнення і деталізації.
	У роботі є суттєві помилки, завдання виконані частково, здебільшого не самостійно; відповіді на окремі питання відсутні або фрагментарні, приклади наведені частково або зовсім не наведені, неаргументовані.

Тема 2. Суть процесу навчання.

Практичне заняття № 2. Виконання практичних завдань з теми «Суть процесу навчання».

Мета заняття: на основі опанування студентами теоретичної інформації з теми «Суть процесу навчання» розв'язати педагогічні задачі/ситуації; сформулювати вміння розрізняти основні поняття з теми, аналізувати цитати відомих педагогів, наводити приклади практичної реалізації етапів засвоєння знань у початковій школі.

План заняття:

1. Актуалізація теоретичних положень з теми «Суть процесу навчання».
2. Розв'язання педагогічних задач/ситуацій.
3. Складання кросворду на основі основних понять теми.
4. Пошук та виписування цитат, які ілюструють функції процесу навчання.
5. Наведення прикладів реалізації етапів засвоєння знань у початковій школі.

Література

1. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів / О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 212 с.
2. Кіт Г.Г. Дидактика початкової освіти : практикум / Г.Г. Кіт, О.Б.Петрович, І.В.Карук. – Вінниця : ЦОП “Документ Принт”, 2017. - 249 с.
3. Павленко Ю.Г. Робочий зошит з дидактики : навч.-метод. посібн. для студ. спец.-ті 013 Початкова освіта / Ю.Г. Павленко / Полтавський нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – Полтава: ПП Астроя, 2020. – 50 с.
4. Практикум з педагогіки / за заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во Житомир. держ. ун-т, 2017. – 3-тє вид., доп. і перероб. – 546 с.

Методичне забезпечення заняття: підручники і посібники для початкової школи, періодичні видання, інтернет-ресурси (за вибором студентів).

Хід виконання роботи:

- I. Питання до актуалізації теоретичних положень:
 - Розмежуйте поняття освітній процес, навчальний процес і процес навчання.
 - У чому відмінність навчання, навчання, учіння?
 - Назвіть структурні елементи і ознаки процесу навчання. У чому полягає двосторонній характер процесу навчання?
 - Що є рушійними силами процесу навчання?
 - Назвіть функції процесу навчання. В чому їх суть?
 - Назвіть основні типи навчання. За якими структурними елементами їх можна проаналізувати?
 - Які є компоненти процесу навчання?
- II. Загальний опис характеру практичних завдань:

2.1. Розпізнавання типів навчання у цитатах відомих педагогів, розв'язання педагогічних ситуацій:

*2.1.1. І.Я. Франко у одній із своїх педагогічних статей зазначає: «Система шкільна подає учневі наймертвіші письма, наймертвіших авторів і то звичайно в гомеопатичних дозах, та притім старається скільки можна утруднити їх розуміння, забарикадувати всякий здоровий сенс різними граматичними, метричними та естетично-формальними дурницями... Система шкільна каже учневі хвалити тих авторів і ті думки, котрі толочаться в голову, а не дозволяє відносити до них критично... Система шкільна вкінці заборонює ученикам читати всякі книжки, крім шкільних».

Який тип навчання засуджує І.Я. Франко? Охарактеризуйте його з точки зору визначених ознак. _____

Джон Дьюї зазначив: «Справжнє навчання починається з питання, на яке дитина шукає відповідь».

Про який тип навчання йдеться у цитаті? _____

Б. Ф. Скіннер зазначив: «Навчання буде найефективнішим тоді, коли воно подається маленькими кроками, з негайним підкріпленням».

Про який тип навчання йдеться у цитаті? _____

*2.1.2. Впишіть у таблицю, про яке поняття йдеться у педагогічних ситуаціях: наочність, навчання, учіння?

Поняття	Ситуації
	Дитина вчиться зав'язувати шнурівки. Спочатку – за допомогою мами, потім – самостійно, багаторазово повторюючи дію.
	Учень 3 класу, отримавши завдання скласти коротку казку, самостійно шукає приклади в книжках, перепитує у батьків, пробує кілька варіантів тексту.
	У початковій школі педагог організував інтерактивний урок «Подорож у країну чисел»: використав картки, ігри, групову роботу.
	Учитель пояснив нову тему з математики. Після уроку більшість учнів змогли правильно виконати вправи за зразком.
	Учитель організував виразне читання вголос: спочатку сам продемонстрував, потім учні тренувались, а згодом більшість змогли інтонаційно правильно прочитати уривок.
	Учитель провів урок із застосуванням інтерактивної дошки, де учні виконували завдання у формі вікторини.
	Учень самостійно розв'язує задачу з математики, шукає аналогії у підручнику, випробовує різні способи розв'язання.

	Дитина вчиться писати букву «ж»: спочатку повільно в зошиті з прописами, поступово швидше й акуратніше.
	Учитель організував спостереження за рослиною: одні діти вимірювали довжину стебла, інші робили замальовки, потім разом обговорили результати.

*2.1.2. Впишіть у таблицю, про яке поняття йдеться у педагогічних ситуаціях: пізнання, навчання?

Поняття	Ситуації
	Дитина читає вдома енциклопедію про космос, бо їй цікаво, як виглядають планети.
	На уроці української мови вчитель роз'яснив значення слова, показав приклади його вживання.
	Учень почув нове слово у мультфільмі й здогадався про його значення за сюжетом.
	Діти на перерві самі пробували надувати кульки і помітили, що вони розширюються.
	На уроці вчитель проводить дослід із повітрям у шприці, пояснює властивість – «повітря займає простір».
	Учень самостійно підрахував кількість кроків від класу до їдальні, щоб дізнатися, скільки метрів він проходить.
	На уроці «Я досліджую світ» учитель пояснив причини зміни кольору листя, використав наочність та дослід.

2.2. Скласти кросворд, оперуючи основними поняттями з теми «Суть процесу навчання» (8-10 понять).

По горизонталі:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

По вертикалі:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

2.3. Випишіть цитати відомих педагогів, які ілюструють функції процесу навчання.

Прізвище, ініціали педагога	Цитати	Про яку функцію йдеться?

2.4. Використовуючи періодичні видання для вчителів початкової школи, підручники, посібники наведіть приклади реалізації етапів засвоєння знань.

Етапи засвоєння знань	Приклади
<u>Сприймання</u>	
<u>Осмислення і розуміння</u>	
<u>Узагальнення</u>	
<u>Систематизація</u>	
<u>Закріплення</u>	
<u>Застосування на практиці</u>	

Оцінювання практичної роботи №2

Критерії: *якість і самостійність виконання завдань; правильність і повнота відповідей на запитання; доцільність та змістовність наведених прикладів.*

Кількість балів	Норми оцінювання
	Завдання виконані самостійно, творчо, повністю правильно, без суттєвих помилок, в повному обсязі; відповіді на питання повні, змістовні; наведені приклади є чітко сформульованими, вичерпними, відповідають змісту теоретичного матеріалу.
	У виконанні завдань є незначні помилки, використовувалась суттєва допомога викладача/одногрупників; окремі завдання потребують доопрацювання, доповнення, конкретизації; відповіді на питання неповні; наведені приклади потребують уточнення і деталізації.
	У роботі є суттєві помилки, завдання виконані частково, здебільшого не самостійно; відповіді на окремі питання відсутні або фрагментарні, приклади наведені частково або зовсім не наведені, неаргументовані.

Тема 3. Закони, закономірності та принципи навчання

Практичне заняття № 3. Виконання практичних завдань з теми «Закони, закономірності та принципи навчання».

Мета заняття: на основі опанування студентами теоретичної інформації з теми «Закони, закономірності та принципи навчання» розв'язати педагогічні ситуації; сформулювати вміння розпізнавати принципи навчання у цитатах відомих педагогів; вчити наводити приклади, що ілюструють використання законів, закономірностей і принципів навчання.

План заняття:

1. Актуалізація теоретичних положень з теми «Закони, закономірності та принципи навчання».
2. Наведення конкретних прикладів реалізації законів, закономірностей у початковій школі.
3. Розпізнавання принципів навчання у цитатах відомих педагогів.
4. Розв'язання педагогічних ситуацій.
5. Презентація інтелект-карт.

Література

1. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта / укл. О. Боровець. Рівне: РДГУ, 2022. 140 с.
2. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів / О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 212 с.
3. Кіт Г.Г. Дидактика початкової освіти : практикум / Г.Г. Кіт, О.Б.Петрович, І.В.Карук. – Вінниця : ЦОП “Документ Принт”, 2017. - 249 с.
4. Зубцова Ю. Є. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійної програми «Початкова освіта». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 142 с.
5. Павленко Ю.Г. Робочий зошит з дидактики : навч.-метод. посібн. для студ. спец.-ті 013 Початкова освіта / Ю.Г. Павленко / Полтавський нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – Полтава: ПП Астроя, 2020. – 50 с.
6. Практикум з педагогіки / за заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во Житомир. держ. ун-т, 2017. – 3-тє вид., доп. і перероб. – 546 с.
7. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. – К.: Грамота, 2012. – 503 с.

Методичне забезпечення заняття: підручники і посібники для початкової школи (за вибором студентів).

Хід виконання роботи:

I. Питання до актуалізації теоретичних положень:

- Що таке закони, закономірності, принципи, правила, навчання?
- Дайте характеристику основним законам, закономірностям навчання.
- Які ви знаєте основні традиційні принципи навчання? У чому їх суть?

- Охарактеризуйте окремі правила навчання (вимоги щодо реалізації принципів).

- Що таке емоційний інтелект? Індивідуальна траєкторія розвитку учня? Наскрізне виховання? До яких дидактичних принципів можете віднести ці терміни?

- Назвіть нетрадиційні принципи. Чим зумовлене їх виникнення?

II. Загальний опис характеру практичних завдань:

2.1. Заповніть таблицю, обравши кілька законів, закономірностей навчання із зазначених у лекції класифікацій, і наведіть конкретні приклади їх застосування у початковій школі (використовуючи підручники, посібники, інтернет-ресурси):

Назва	Конкретні приклади застосування у початковій школі
Закони	
Закономірності	

2.2. Прочитайте цитати відомих педагогів, що відображають традиційні принципи навчання. Впишіть назви принципів:

Костянтин Ушинський: «Навчати треба тільки наукової правди, а не вигадок і байок». _____

Ян-Амос Коменський: «Навчання повинно йти від легкого до важкого, від відомого до невідомого, від простого до складного». _____

Костянтин Ушинський: «Без систематичності знання не є знанням, а лише купою випадкових відомостей». _____

Плутарх: «Учень не посудина, яку треба наповнити, а факел, який треба запалити». _____

Ян-Амос Коменський: «Нічого немає в розумі, чого б раніше не було у відчуттях». _____

Костянтин Ушинський: «Дитина повинна не тільки знати, але й уміти; знання без уміння – мертве». _____

Ян-Амос Коменський: «Знання без застосування — це тягар, а не користь». _____

2.3. Які нетрадиційні принципи реалізовано у педагогічних ситуаціях?
(впишіть у таблицю)

Принципи	Ситуації
	Під час уроку вчитель разом із учнями складає правила роботи в групі, а батьків запрошує до участі у спільному проєкті «Моя громада».
	Учитель не просто розповідає про властивості води, а організовує дослід: діти заморожують воду, спостерігають за зміною станів.
	Учитель планує урок так, щоб у центрі уваги були не лише знання з теми, а й інтереси дітей. Дозволяє обрати вид діяльності (малювання, інсценізація чи робота з текстом).
	Учитель проводить інтегрований урок «Весна» – діти читають вірші (літературне читання), малюють квіти (образотворче мистецтво), рахують пелюстки (математика).
	Тема: «Вода як ресурс». Діти вивчають властивості води (природознавство), рахують витрати у літрах (математика), пишуть правила економії (українська мова).
	На уроці математики учні отримали різнорівневі завдання: базові приклади, логічні задачі, завдання з використанням малюнків. Кожен обирає своє.
	Учитель замість простого диктанту організовує «ситуацію з життя»: написати записку другу, як дістатися до школи.
	У класі навчається дитина з особливими освітніми потребами. Учитель дає завдання так, щоб вона могла працювати в групі на рівні з іншими (додаткові картки, підтримка асистента).
	На уроці математики діти грають у «магазин», рахують іграшкові гроші, «купують» товари.
	Учитель після усної відповіді дитини каже: «Ти добре сформулював головну думку, але спробуй навести ще приклад – це зробить твою відповідь ще сильнішою». Потім просить учня самому оцінити, що йому вдалося, а що потрібно покращити.
	У класі проводиться година спілкування «Як подолати образу?». Учні розігрують міні-сценки, обговорюють, як правильно вийти з конфлікту, і формують власні «правила дружби».
	На уроці української мови вчитель використовує інтерактивну платформу LearningApps: діти розв'язують онлайн-вправи «Знайди прикметник», а результати одразу відображаються на екрані. Учні бачать свої помилки й можуть виправити їх у режимі реального часу.

Оцінювання практичної роботи №3

Критерії: *якість і самостійність виконання завдань; правильність і повнота відповідей на запитання; доцільність та змістовність наведених прикладів.*

Кількість балів	Норми оцінювання
	Завдання виконані самостійно, творчо, повністю правильно, без суттєвих помилок, в повному обсязі; відповіді на питання повні, змістовні; наведені приклади є чітко сформульованими, вичерпними, відповідають змісту теоретичного матеріалу.
	У виконанні завдань є незначні помилки, використовувалась суттєва допомога викладача/одногрупників; окремі завдання потребують доопрацювання, доповнення, конкретизації; відповіді на питання неповні; наведені приклади потребують уточнення і деталізації.
	У роботі є суттєві помилки, завдання виконані частково, здебільшого не самостійно; відповіді на окремі питання відсутні або фрагментарні, приклади наведені частково або зовсім не наведені, неаргументовані.

Тема 4. Зміст освіти і навчання. Система освіти в Україні

Практичне заняття № 4. Виконання практичних завдань з теми «Зміст освіти і навчання. Система освіти в Україні».

Мета заняття: на основі опанування студентами теоретичної інформації з теми «Зміст освіти і навчання. Система освіти в Україні» розв'язати педагогічні ситуації на розпізнавання видів освіти (формальна, неформальна, інформальна); виконати завдання на визначення парадигм освіти і навчання, на розпізнавання інтелектуальних і практичних умінь; формувати вміння наводити конкретні приклади реалізації елементів теорій освіти у початковій школі.

План заняття:

1. Актуалізація теоретичних положень з теми «Зміст освіти і навчання. Система освіти в Україні».
2. Розв'язання педагогічних ситуацій на розпізнавання видів освіти (формальна, неформальна, інформальна).
3. Виконання завдання на визначення парадигм освіти і навчання, проілюстрованих у педагогічних ситуаціях.
4. Наведення конкретних прикладів реалізації елементів теорій освіти у початковій школі.
5. Виконання завдання на розпізнавання інтелектуальних і практичних умінь.

Література

1. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта / укл. О. Боровець. Рівне: РДГУ, 2022. 140 с.
2. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів / О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 212 с.
3. Кіт Г.Г. Дидактика початкової освіти : практикум / Г.Г. Кіт, О.Б.Петрович, І.В.Карук. – Вінниця : ЦОП “Документ Принт”, 2017. - 249 с.
4. Зубцова Ю. Є. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійної програми «Початкова освіта». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 142 с.
5. Павленко Ю.Г. Робочий зошит з дидактики : навч.-метод. посібн. для студ. спец.-ті 013 Початкова освіта / Ю.Г. Павленко / Полтавський нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – Полтава: ПП Астроя, 2020. – 50 с.
6. Практикум з педагогіки / за заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во Житомир. держ. ун-т, 2017. – 3-тє вид., доп. і перероб. – 546 с.
7. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. – К.: Грамота, 2012. – 503 с.

Методичне забезпечення заняття: підручники і посібники для початкової школи (за вибором студентів).

Хід виконання роботи:

I. Питання до актуалізації теоретичних положень:

- Що таке зміст освіти? Які дидактичні категорії його конкретизують?
- Назвіть теорії освіти, охарактеризуйте їх.
- Які можете назвати парадигми освіти і навчання? Охарактеризуйте компетентнісний підхід у навчанні молодших школярів.
- Дайте характеристику системи освіти в Україні. Які заклади освіти забезпечують загальну середню освіту? Що є специфічним для здобуття початкової освіти?

II. Загальний опис характеру практичних завдань:

2.1. Які види освіти (формальна, неформальна й інформальна) реалізуються у ситуаціях? Впишіть у таблицю.

Вид освіти	Ситуації
	Учні 3 класу відвідують гурток робототехніки після уроків. Там вони під керівництвом тренера збирають моделі з LEGO та вчаться працювати з елементарним програмуванням. Сертифікат вони отримають, але оцінок у шкільний журнал не ставлять.
	Учень початкової школи самостійно вчиться грати у шахи, переглядаючи відео на YouTube та практикуючись із дідусем. Йому це цікаво, але жодних сертифікатів чи офіційних програм немає.
	Учитель початкових класів проводить урок з математики за затвердженою навчальною програмою. Учні виконують завдання у зошиті, після чого отримують оцінки у класному журналі.
	Дівчинка навчається робити оригами за відео в TikTok.
	Учень бере участь у міському конкурсі читців-декламаторів, який організував Будинок творчості. Отримує диплом учасника.
	Урок математики за державним підручником: учитель пояснює нову тему «Додавання і віднімання в межах 1000», учні виконують вправи у зошитах, наприкінці уроку вчитель перевіряє зошити та виставляє оцінки.
	Учні беруть участь у волонтерському еко-проєкті після уроків (посадка дерев).
	Державна підсумкова атестація (ДПА) у 4 класі: діти пишуть контрольну роботу з української мови, результати якої заносять у свідоцтво про початкову освіту.
	Дитина запитує в дідуся, як майструвати шпаківню, і разом із ним її виготовляє.
	Учень читає вголос текст на швидкість, учитель фіксує результат за нормами читання та заносить у класний журнал.
	Діти відвідують музичну школу, де після іспиту отримають свідоцтво про закінчення.

	Хлопчик читає комікси англійською мовою й поступово сам вивчає нові слова.
	Учитель проводить дослід із водою, використовуючи матеріали програми МОН, а учні після спостережень складають звіт у робочих зошитах.

2.2. Визначте парадигму освіти і навчання, яку відображає кожна ситуація. Обґрунтуйте свій вибір: які ознаки парадигми ви помітили?

Парадигма	Ситуації
	На уроці української мови діти отримують диференційовані завдання: сильніші учні складають власні речення, а ті, кому важко, працюють із готовими картками з опорами. Учитель підкреслює успіх кожного, а не лише кращих.
	Після закінчення групової роботи учні сідають у «коло» й обговорюють: що вдалося? що було важко? як можна було зробити краще? Учитель не оцінює результат, а допомагає дітям самим оцінити свій прогрес.
	Учитель завжди починає урок із «кола настрою», де діти можуть сказати, як вони почуваються. Якщо хтось засмучений, учитель намагається підтримати й допомогти, навіть якщо це не стосується навчальної теми.
	На уроці «Я досліджую світ» учні вчаться складати сімейний бюджет: рахують витрати на продукти, транспорт, дозволя. Учитель підкреслює, що це важливо для життя й допоможе їм у майбутньому.

Складіть власний приклад ситуації для будь-якої з цих парадигм (вказіть її назву).

2.3. Продовжіть запропонований ряд прикладів реалізації елементів теорій освіти у початковій школі:

Формальна – вивчення нових слів з англійської мови; заучування таблиць множення; задачі на кмітливість; вправи з граматики; _____

Матеріальна – навчання користуватися лінійкою, годинником, календарем, вимірювання площі кімнати, зважування предметів, _____

Педоцентрична – проведення «уроку за інтересами» (діти обирають тему, що їм цікава), бесіда під час ранкового кола «Моє хобі»; учитель запитує, що учням хотілося б дослідити в межах теми «Природа восени», і разом з ними складає план міні-досліджень; _____

Комплексна – учні працюють над проектом «Моя родина»: досліджують сімейні традиції, готують презентації чи малюнки, розповідають цікаві історії зі свого життя; проведення тематичного тижня «Вода»: експерименти з водою, вивчення властивостей (формальна), створення казки «Краплинка-мандрівниця»; _____

2.4. У запропонованому переліку вмінь підкресліть ті, які можна віднести до інтелектуальних:

Розв'язати приклад на додавання у стовпчик; розв'язати задачу; правильно написати слово з орфограмою; скласти власну казку про «чарівний олівець»; охайно вирізати фігуру ножицями; порівняти дві картинки і знайти 5 відмінностей; пояснити, чому взимку дерева без листя; скласти аплікацію з паперу за інструкцією; намалювати орнамент у зошиті за зразком; придумати кілька варіантів закінчення історії; виконати фізичну вправу (стрибки через скакалку); скласти план до тексту і дібрати заголовок; переписати текст, дотримуючись каліграфії; вирішити головоломку; класифікувати предмети: «Круглі – квадратні», «Живі – неживі»; порівняти два способи обчислення прикладу і сказати, який зручніший; полічити монети й видати потрібну суму; посадити зернятко у стаканчик з землею; скласти власну задачу за малюнком.

Зазначте суттєві характеристики *інтелектуальних* умінь: _____

Практичних умінь: _____

Оцінювання практичної роботи №4

Критерії: *якість і самостійність виконання завдань; правильність і повнота відповідей на запитання; доцільність та змістовність наведених прикладів.*

Кількість балів	Норми оцінювання
	Завдання виконані самостійно, творчо, повністю правильно, без суттєвих помилок, в повному обсязі; відповіді на питання повні, змістовні; наведені приклади є чітко сформульованими, вичерпними, відповідають змісту теоретичного матеріалу.

	У виконанні завдань є незначні помилки, використовувалась суттєва допомога викладача/одногогрупників; окремі завдання потребують доопрацювання, доповнення, конкретизації; відповіді на питання неповні; наведені приклади потребують уточнення і деталізації.
	У роботі є суттєві помилки, завдання виконані частково, здебільшого не самостійно; відповіді на окремі питання відсутні або фрагментарні, приклади наведені частково або зовсім не наведені, неаргументовані.

Тема 5. Реалізація змісту освіти у початковій школі

Практичне заняття № 5. Виконання практичних завдань з теми «Реалізація змісту освіти у початковій школі».

Мета заняття: на основі опанування студентами теоретичної інформації з теми «Реалізація змісту освіти у початковій школі» розв'язати педагогічні ситуації, проаналізувати навчальні плани, програми, підручники, посібники для початкової школи, змодельовати орієнтовний розклад уроків на основі прикладів робочих навчальних планів початкової школи.

План заняття:

1. Актуалізація теоретичних положень з теми «Реалізація змісту освіти у початковій школі».
2. Аналіз навчальних планів, програм сучасної початкової школи.
3. Моделювання: складання орієнтовного розкладу уроків на основі прикладів робочих навчальних планів початкової школи.
4. Проведення дидактичної експертизи підручників, посібників для початкової ланки освіти.

Література

1. Державний стандарт початкової освіти. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
2. Електронні версії підручників для 1–4 класів. Режим доступу: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>
3. Кіт Г.Г. Дидактика початкової освіти : практикум / Г.Г. Кіт, О.Б.Петрович, І.В.Карук. – Вінниця : ЦОП “Документ Принт”, 2017. - 249 с.
4. Навчальні програми для 1–4 класів : Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 р. № 1272. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-1-4-klasiv>
5. Типові освітні програми, розроблені під керівництвом О.Я. Савченко, Р.Б.Шияна (1-2-гі класи). Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/opublikuvaly-typovi-osvitni-programy-dlya-1-2-klasiv-nush-dokumenty/>
6. Типові освітні програми для 2-4-х класів закладів загальної середньої освіти. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvitni-programi-dlya-2-11-klasiv>

Методичне забезпечення заняття: підручники і посібники для початкової школи (за вибором студентів), робочі навчальні плани початкової школи.

Хід виконання роботи:

- I. Питання до актуалізації теоретичних положень:
 - Що таке державний стандарт? Назвіть його складові.
 - Яка відмінність між базовим, типовим, робочим навчальним планом?
 - Яка структура навчального плану?
 - Що таке навчальна програма? Які види навчальних програм можете назвати?
 - Що таке підручник? Посібник? Які функції виконує підручник? Яка процедура вибору підручників вчителем початкової школи?

II. Загальний опис характеру практичних завдань:

2.1. Аналіз навчальних планів для початкової загальної середньої освіти.

2.1.1. Проаналізуйте базовий навчальний план початкової освіти для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання (Додаток 2 Державного стандарту), типові навчальні плани (О.Я. Савченко, Р.Б. Шиян), робочі навчальні плани закладів загальної середньої освіти. Дайте відповіді на питання:

Скільки годин передбачено на інваріантний складник у кожному класі початкової школи? _____

Скільки годин передбачено на варіативний складник у кожному класі початкової школи? _____

Які предмети включено у інваріантний складник типових навчальних планів О.Я. Савченко, Р.Б. Шиян, робочі навчальні плани закладів загальної середньої освіти відповідно до галузей держстандарту? Заповніть таблицю:

Базовий навчальний план	Типовий навчальний план за О.Я. Савченко	Типовий навчальний план за Р.Б. Шияном
Освітні галузі	Навчальні предмети	Навчальні предмети
Мовно-літературна:	-	-
навчання грамоти		
іншомовна освіта		
Математична		
Природнича		
Громадянська та історична		
Соціальна та здоров'язбережувальна		
Технологічна		
Інформатична		
Мистецька		
Фізкультурна		

Які предмети включено у варіативний складник робочих навчальних планів закладів загальної середньої освіти? _____

Яким є гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня у кожному класі? _____

Якою є загальна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету? _____

2.1.2. Проаналізуйте типові освітні програми початкової освіти і дайте відповіді на питання:

Які складові типових освітніх програм можете виокремити? _____

Яким чином передбачено у програмах контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти?_____

2.2. Впишіть у таблицю, про який принцип побудови програм йдеться у наведених прикладах: лінійний, концентричний, спіральний?

Принципи побудови програм	Приклади реалізації
	«ЯДС»: (тема «Довкілля») у 1 класі діти вчаться берегти природу (догляд за рослинами) → у 2 класі – спостерігають за сезонними змінами → у 3 класі – знайомляться з екосистемами → у 4 класі – розглядають глобальні проблеми (забруднення довкілля, роль людини).
	Математика: спочатку додавання і віднімання у межах 10 → потім у межах 20 → у межах 100 → у межах 1000
	Українська мова: у 2 класі — частини мови (іменник, дієслово, прикметник у простих прикладах) → у 3 класі — ті ж частини мови, але з граматичними категоріями → у 4 класі — вивчення відмінювання, узгодження.
	Літературне читання: у 1 класі — казка як жанр → у 2 класі — аналіз вчинків персонажів казки → у 3 класі — авторські казки й притчі → у 4 класі — символи та моральні ідеї казки.
	Українська мова: спочатку букви і звуки → потім склади → потім слова → потім речення
	«ЯДС»: у 1 класі — «пори року» → у 2 класі — «зміни в природі протягом року» → у 3–4 класах — «сезонні явища в живій і неживій природі, їх закономірності»
	Математика: у 2 класі — чотири арифметичні дії в межах 100 → у 3 класі — ті самі дії в межах 1000 → у 4 класі — дії з багатоцифровими числами
	Математика: спочатку у 2 класі поняття дробів як «частина цілого» → у 3 класі — порівняння дробів → у 4 класі — дії з дробами (додавання, віднімання).
	«ЯДС»: спочатку «Я і моє оточення» → далі «Природа рідного краю» → пізніше «Всесвіт і планета Земля».

2.3. Моделювання: використовуючи приклади робочих навчальних планів початкової школи, складіть орієнтовний розклад уроків:

	Понеділок		Четвер
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	
5		5	
	Вівторок		П'ятниця
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	
5		5	
	Середа		
1			
2			
3			
4			
5			

2.4. Проведення дидактичної експертизи. Оберіть один із підручників, посібників для початкової ланки освіти, проаналізуйте, внесіть відповідні записи у таблицю:

Назва:	
Автор (автори):	
Клас:	
Аналіз змісту	
Добір навчального матеріалу	
Відповідність програмі	
Відповідність віковим особливостям учнів	
Зв'язок матеріалу з реальним життям	
Забезпечення можливості диференціації	
Наявність діяльнісного блоку (запитання, завдання)	

Аналіз текстового матеріалу	
Грамотність літературної мови	
Адаптованість тексту віковим особливостям	
Читабельність тексту	
Аналіз дизайну і структури	
Структура	
Художнє оформлення	
Шрифт	
Папір	
Обкладинка	
Ілюстративний матеріал	
Візуальний контент	
Наявність системи рубрик	
Ергономічність (вага, формат)	

*Загальна характеристика _____

Оцінювання практичної роботи №5

Критерії: *якість і самостійність виконання завдань; правильність і повнота відповідей на запитання; доцільність та змістовність наведених прикладів.*

Кількість балів	Норми оцінювання
	Завдання виконані самостійно, творчо, повністю правильно, без суттєвих помилок, в повному обсязі; відповіді на питання повні, змістовні; наведені приклади є чітко сформульованими, вичерпними, відповідають змісту теоретичного матеріалу.
	У виконанні завдань є незначні помилки, використовувалась суттєва допомога викладача/одногрупників; окремі завдання потребують доопрацювання, доповнення, конкретизації; відповіді на питання неповні; наведені приклади потребують уточнення і деталізації.
	У роботі є суттєві помилки, завдання виконані частково, здебільшого не самостійно; відповіді на окремі питання відсутні або фрагментарні, приклади наведені частково або зовсім не наведені, неаргументовані.

Тема №7. «Форми організації навчання»

Практичне заняття № 6. Виконання практичних завдань з теми: «Форми організації навчання».

Мета заняття: на основі опанування студентами теоретичної інформації з теми «Форми організації навчання» виконати завдання щодо визначення змісту структури комбінованого уроку, специфіки нестандартних уроків, аналізу ідей В.О. Сухомлинського щодо вимог до уроку, створити пам'ятку для вчителя початкової школи щодо організації домашньої навчальної роботи учнів.

План заняття:

1. Актуалізація теоретичних положень з теми «Форми організації навчання».
2. Складання поширеного плану комбінованого уроку в початковій школі.
3. Ознайомлення з прикладами уроків В.О. Сухомлинського у «Школі під відкритим небом», аналіз цитат.
4. Створення пам'ятки для вчителя початкової школи щодо організації домашньої навчальної роботи учнів.
5. Наведення прикладу фрагменту нестандартного уроку для учнів початкової школи.

Література

1. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта / укл. О. Боровець. Рівне: РДГУ, 2022. 140 с.
2. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів / О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 212 с.
3. Кіт Г.Г. Дидактика початкової освіти : практикум / Г.Г. Кіт, О.Б.Петрович, І.В.Карук. – Вінниця : ЦОП “Документ Принт”, 2017. - 249 с.
4. Зубцова Ю. Є. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійної програми «Початкова освіта». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 142 с.
5. Павленко Ю.Г. Робочий зошит з дидактики : навч.-метод. посібн. для студ. спец.-ті 013 Початкова освіта / Ю.Г. Павленко / Полтавський нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – Полтава: ПП Астроя, 2020. – 50 с.
6. Практикум з педагогіки / за заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во Житомир. держ. ун-т, 2017. – 3-тє вид., доп. і перероб. – 546 с.

Методичне забезпечення заняття: підручники і посібники для початкової школи, періодичні видання, інтернет-ресурси (за вибором студентів).

Хід виконання роботи:

I. Питання до актуалізації теоретичних положень:

- Назвіть основні форми організації навчання, розкрийте їх суть.
- Які особливості класно-урочної системи навчання? У чому її специфіка на сучасному етапі?
- Як ви розумієте поняття «урок»? Назвіть основні вимоги до уроку, розкрийте їх суть.
- Якою є структура комбінованого уроку та особливості у початковій школі?
- Назвіть етапи підготовки вчителя до уроку. Охарактеризуйте їх.
- Назвіть позаурочні форми організації навчання. У чому особливість домашньої навчальної роботи молодших школярів?

II. Загальний опис характеру практичних завдань:

2.1. Складіть поширений план комбінованого уроку в початковій школі (використовуючи підручники, методичні посібники).

Предмет: _____

Клас: _____

Тема: _____

Мета: _____

Обладнання:

№	План комбінованого уроку
1.	<i>Організаційний момент</i>
2.	<i>Перевірка домашнього завдання</i>
3.	<i>Актуалізація знань та мотивація</i>
4.	<i>Повідомлення теми, мети й завдань уроку</i>

5.	<i>Сприймання та усвідомлення нового матеріалу</i>
6.	<i>Закріплення вивченого</i>
7.	<i>Застосування знань на практиці</i>
8.	<i>Підсумок уроку та рефлексія</i>
9.	<i>Домашнє завдання</i>

2.2. Проаналізуйте приклади уроків В.О. Сухомлинського у «Школі під відкритим небом». Випишіть кілька цитат автора про вимоги до уроку. _____

2.3. Поясніть вислови В.О. Сухомлинського:

«До хорошого уроку вчитель готується все життя». _____

«Урок – це дзеркало загальної і педагогічної культури вчителя, мірило його інтелектуального багатства, показник його кругозору, ерудиції». _____

2.4. Сформулюйте пам'ятку для вчителя початкової школи щодо організації домашньої навчальної роботи учнів.

2.5. У періодичних виданнях, інтернет-ресурсах знайдіть фрагмент нестандартного уроку для учнів початкової школи.

Предмет: _____

Клас: _____

Тема: _____

Тип нестандартного уроку: _____

Оцінювання практичної роботи №6

Критерії: *якість і самостійність виконання завдань; правильність і повнота відповідей на запитання; доцільність та змістовність наведених прикладів.*

Кількість балів	Норми оцінювання
	Завдання виконані самостійно, творчо, повністю правильно, без суттєвих помилок, в повному обсязі; відповіді на питання повні, змістовні; наведені приклади є чітко сформульованими, вичерпними, відповідають змісту теоретичного матеріалу.
	У виконанні завдань є незначні помилки, використовувалась суттєва допомога викладача/одногрупників; окремі завдання потребують доопрацювання, доповнення, конкретизації; відповіді на питання неповні; наведені приклади потребують уточнення і деталізації.
	У роботі є суттєві помилки, завдання виконані частково, здебільшого не самостійно; відповіді на окремі питання відсутні або фрагментарні, приклади наведені частково або зовсім не наведені, неаргументовані.

Тема №8. *«Процесуальні аспекти організації освітнього процесу в Новій українській школі. Технології навчання»*

Практичне заняття № 7. *Виконання практичних завдань з теми: «Процесуальні аспекти організації освітнього процесу в Новій українській школі. Технології навчання».*

Мета заняття: на основі опанування студентами теоретичної інформації з теми *«Процесуальні аспекти організації освітнього процесу в Новій українській школі. Технології навчання»* виконати завдання щодо застосування у початковій школі ротаційних моделей «Щоденні 5», «Щоденні 3», технологій навчання; проаналізувати основні положення Концепції «Нова українська школа», змоделювати навчальні осередки у класах НУШ..

План заняття:

1. Розв'язання ситуацій щодо застосування у початковій школі «Щоденні 5», «Щоденні 3»
2. Аналіз Концепції «Нова українська школа».
3. Моделювання: схематична візуалізація навчальних осередків у класах НУШ (розташування, змістове наповнення, функціональність).
4. Аналіз ситуацій: розпізнавання технологій навчання, що використовуються у початковій школі.
5. Презентація лепбуків.

Література

1. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта / укл. О. Боровець. Рівне: РДГУ, 2022. 140 с.

2. . Концепція Нової української школи.
<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

3. Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи.
<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5ab/dfe/87d/5abdfe87d0973124844943.pdf>

4. Нова українська школа: poradnyk dlya vchytelya. <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

5. «Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів» (М. Ю. Кірик, Л. І. Данилова, Львів: Світ, 2019)
https://svit.gov.ua/download/Kiryk_Danylova_NUSH.pdf

Методичне забезпечення заняття: підручники і посібники для початкової школи (за вибором студентів).

Хід виконання роботи:

- I. Питання до актуалізації теоретичних положень:
 - Назвіть ключові компоненти формули нової школи (відповідно до Концепції «Нова українська школа»). У чому особливості їх реалізації?

- Що таке інтегроване навчання? Які є форми інтеграції? Що таке «Щоденні 5», «Щоденні 3»?

- Що таке освітнє середовище? Які його складові?

- Які є технології навчання? Як вони реалізуються у початковій школі?

II. Загальний опис характеру практичних завдань:

2.1. У таблиці подано ситуації щодо застосування у початковій школі «Щоденні 5», «Щоденні 3» та шляхи розв'язання цих ситуацій у рандомному порядку. Встановіть їх відповідність і з'єднайте стрілками.

Ситуації	Шляхи розв'язання
«Щоденні 5»	
Перший тиждень навчання. Учні тільки знайомляться зі школою. Ви хочете організувати урок читання так, щоб діти вчилися працювати самостійно.	Диференціація завдань: сильні учні працюють у парі («Читання для когось»), а слабші слухають («Слухання читання»), щоб підвищувати розуміння тексту.
У класі є діти з різним рівнем читання. Частина учнів читає швидко, інші — повільно складають слова.	Учні пишуть листа казковому герою або міні-щоденник.
Тема уроку – «Словникові слова». Діти часто роблять орфографічні помилки.	Вводите компонент «Читання для себе» на 5 хвилин, поступово збільшуючи час.
Розвиток уяви й творчого письма. На уроці письма потрібно зацікавити учнів створенням власного тексту.	Вводите «Роботу зі словами»: вправи з картками, складання речень із новими словами.
«Щоденні 3»	
Учні виконують завдання з математики. Одні вже закінчили вправи в підручнику, інші ще працюють.	Організувати «Щоденні 3»: гра «Математичне лото» (ігри), вправи з підручника (завдання), картки з виразами (числа).
Тема уроку – додавання і віднімання. Деякі учні роблять помилки через неувважність.	Учні, які виконали завдання, переходять до «Математичних ігор», інші продовжують «Самостійну роботу з завданнями».
Повторення вивченого матеріалу перед самостійною роботою. Потрібно, щоб учні систематизували знання.	Усі учні виконують самостійну роботу з числами – тренажер на приклади, а вчитель у цей час працює з малою групою над типовими помилками.

2.2. Опрацюйте Концепцію «Нова українська школа». Дайте відповіді на запитання:

Які ключові компоненти складають формулу Нової української школи? _____

Які ключові компетентності передбачено Концепцією НУШ?

Які принципи покладено у педагогіку партнерства? _____

Які фокус-групи педагогічної взаємодії представлено у Концепції?

Які способи мотивації вчителя розкрито у Концепції?

Окресліть основні характеристики особистісно-орієнтованої моделі освіти (орієнтація на учня).

Які цінності у вихованні учнів окреслює Концепція?

Яка тривалість повної загальної середньої освіти?

Які рівні повної загальної середньої освіти зазначено у Концепції? Яка їх тривалість?

Охарактеризуйте цикли початкової освіти.

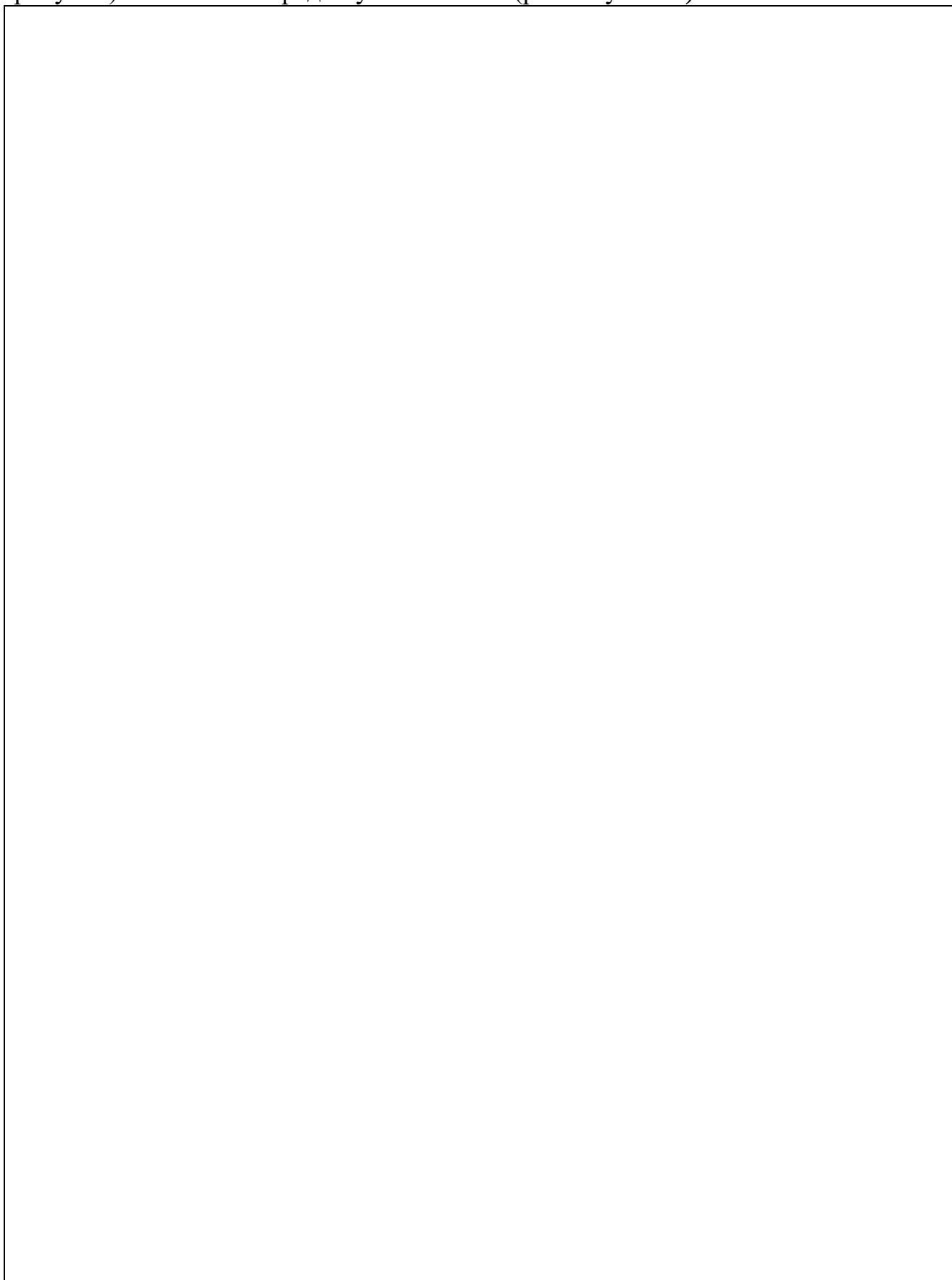
Охарактеризуйте цикли базової освіти.

Які спрямування навчання за профільною освітою зможе обирати старшокласник?

У чому полягає автономія закладу освіти?

2.3. Моделювання.

2.3.1.Схематично візуалізуйте (намалюйте, вклейте роздрукований рисунок) навчальні осередки у класі НУШ (розташування).

2.3.2. Опишіть їх змістове наповнення та функціональність.

Осередки	Змістове наповнення та функціональність

2.4. Аналіз ситуацій. Які технології навчання використано у початковій школі? За якими ознаками це виявлено?

Учні 3 класу отримали завдання створити мініпроект «*Моє рідне місто*». Вони збирають інформацію з різних джерел, готують фотоколаж, записують короткі інтерв'ю з батьками, презентують результати класу.

На уроці математики учитель проводить гру «*Магазин*»: діти «купують» товари, розраховуючись уявними грошима, щоб закріпити навички додавання та віднімання.

На уроці природознавства вчитель проводить вправу «*Мікрофон*» — кожен учень висловлює свою думку про те, як людина впливає на природу. Учитель лише модерує обговорення.

Учні об'єднані у групи по 4–5 осіб, кожна група отримує завдання дослідити одну тему («Тварини лісу», «Птахи», «Риби») та презентувати її класу.

На уроці «Я досліджую світ» учитель пропонує учням уявити, що вони потрапили в ліс і заблукали. Потрібно обговорити, як діяти безпечно, що взяти з собою, до кого звернутися.

На уроці читання діти дискутують на тему: «*Чи правильно вчинив герой казки?*» Учитель організовує обговорення, заохочує до аргументування позицій і поваги до думки інших.

Під час уроку «Я досліджую світ» учитель пропонує учням опрацювати інформаційний текст про тварин і визначити, які твердження є фактами, а які — думками.

Учитель навмисно створює ситуацію, коли завдання трохи перевищує наявні знання учнів (наприклад, вводить нову математичну дію через практичну задачу), стимулюючи учнів до пошуку способу розв'язання.

На уроці природознавства учитель запитує: «*Чому взимку дерева стоять без листя?*» Діти висувують припущення, шукають пояснення, спостерігають за дослідями, читають матеріал у підручнику.

Оцінювання практичної роботи №7

Критерії: *якість і самостійність виконання завдань; правильність і повнота відповідей на запитання; доцільність та змістовність наведених прикладів.*

Кількість балів	Норми оцінювання
	Завдання виконані самостійно, творчо, повністю правильно, без суттєвих помилок, в повному обсязі; відповіді на питання повні, змістовні; наведені приклади є чітко сформульованими, вичерпними, відповідають змісту теоретичного матеріалу.
	У виконанні завдань є незначні помилки, використовувалась суттєва допомога викладача/одногрупників; окремі завдання потребують доопрацювання, доповнення, конкретизації; відповіді на питання неповні; наведені приклади потребують уточнення і деталізації.
	У роботі є суттєві помилки, завдання виконані частково, здебільшого не самостійно; відповіді на окремі питання відсутні або фрагментарні, приклади наведені частково або зовсім не наведені, неаргументовані.

Тема 9. «Поняття контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів»

Практичне заняття № 8. Виконання практичних завдань з теми: *«Поняття контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів».*

Мета заняття: на основі опанування студентами теоретичної інформації з теми *«Поняття контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів»* виконати завдання щодо застосування видів і методів контролю у початковій школі, дотримання вимог (принципів) до контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.

План заняття:

1. Актуалізація теоретичних положень з теми *«Поняття контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів».*
2. Аналіз дидактичних понять з теми.
3. Розв'язання педагогічних ситуацій: застосування методів контролю у початковій школі.
4. Розв'язання педагогічних ситуацій: дотримання вимог (принципів) до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів у початковій школі.
5. Наведення прикладів застосування видів контролю у початковій школі.

Література

1. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта / укл. О. Боровець. Рівне: РДГУ, 2022. 140 с.
2. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів / О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 212 с.
3. Кіт Г.Г. Дидактика початкової освіти : практикум / Г.Г. Кіт, О.Б.Петрович, І.В.Карук. – Вінниця : ЦОП “Документ Принт”, 2017. - 249 с.
4. Зубцова Ю. Є. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійної програми «Початкова освіта». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 142 с.
5. Павленко Ю.Г. Робочий зошит з дидактики : навч.-метод. посібн. для студ. спец.-ті 013 Початкова освіта / Ю.Г. Павленко / Полтавський нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – Полтава: ПП Астроя, 2020. – 50 с.
6. Практикум з педагогіки / за заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во Житомир. держ. ун-т, 2017. – 3-тє вид., доп. і перероб. – 546 с.

Методичне забезпечення заняття: підручники і посібники для початкової школи, періодичні видання, інтернет-ресурси (за вибором студентів).

Хід виконання роботи:

I. Питання до актуалізації теоретичних положень:

- Що таке контроль, перевірка, оцінювання, оцінка навчальних досягнень учнів? Облік успішності? Моніторинг якості навчальної діяльності?
- Назвіть функції контролю.
- Назвіть основні види, форми і методи контролю.
- Що таке рівні навчальних досягнень? Які вони є? У чому особливість у початковій школі?
- У чому відмінність між критеріями та нормами оцінювання успішності учнів?
- Сформулюйте вимоги до контролю.

II. Загальний опис характеру практичних завдань:

2.1. Побудуйте ієрархію дидактичних понять: від найширшого за змістом до найвужчого (пронумеруйте):

Оцінювання

Перевірка

Контроль

Оцінка

Облік успішності

Обґрунтуйте свою думку _____

2.2. У таблиці подано ситуації щодо застосування методів контролю у початковій школі. У першу колонку впишіть назву методу контролю, який описує ситуація.

Методи контролю	Ситуації
	Після теми «Іменник» учні виконують завдання: «Опиши свого улюбленого героя за планом (3–4 речення)».
	Учитель дає учням завдання створити в Google Slides мініпрезентацію про свою сім'ю.
	Учитель проводить гру «Мікрофон»: кожен учень має за 10 секунд відповісти, які професії потрібні в місті.
	На уроці «Властивості води» діти проводять дослід: наливають воду у склянку, заморожують, спостерігають зміни. Потім розповідають, що побачили.
	На уроці природознавства вчитель ставить питання всьому класу: «Чому взимку дерева стоять без листя?» Діти по черзі висловлюють думки, вчитель уточнює відповіді, доповнює й узагальнює.

	Учитель математики дає завдання: «Виміряйте довжину парти і обчисліть її периметр».
--	--

2.3. Розв'яжіть педагогічні ситуації:

Після перевірки письмових робіт учитель порівнює успіхи дітей між собою: «Погляньте, як написав Петрик — отак треба!».

Які вимоги щодо контролю порушено? Як би ви організували обговорення результатів перевірки?

Учитель 2 класу запропонував тест із шістьма варіантами відповідей та складними інструкціями. Діти розгубилися.

Чому контроль не відповідає віковим особливостям? Які методи контролю можна було б використати?

На уроці вчитель публічно зауважив: «Ти знову зробив найбільше помилок у класі!». Учень розплакався.

Які етичні норми порушено? Як вчителю правильно реагувати на помилки дитини?

На уроці математики двоє учнів розв'язали задачу правильно, але один зробив це повільніше. Учитель зробив йому зауваження: «Ти довго думав».

Які вимоги до контролю порушено? Як слід оцінити роботу учнів у такій ситуації?

Учитель проводить тематичне опитування з теми «Океани Землі», але включає запитання про річки України та погоду.

Яких вимог не дотримується вчитель?

Учитель задає для перевірки з математики 12 складних прикладів, які потрібно виконати за 10 хвилин. Половина класу не встигає.

Чи є контроль оптимальним? Як би ви виправили ситуацію?

2.4. Використовуючи методичну літературу для вчителя, підручники, інтерентресурси, наведіть приклади (конкретні завдання) застосування видів контролю у початковій школі:

Види контролю	Приклади
Вхідний (попередній)	
Поточний (формульний)	
Підсумковий (тематичний, річний)	

Оцінювання практичної роботи №8

Критерії: *якість і самостійність виконання завдань; правильність і повнота відповідей на запитання; доцільність та змістовність наведених прикладів.*

Кількість балів	Норми оцінювання
	Завдання виконані самостійно, творчо, повністю правильно, без суттєвих помилок, в повному обсязі; відповіді на питання повні, змістовні; наведені приклади є чітко сформульованими, вичерпними, відповідають змісту теоретичного матеріалу.

	У виконанні завдань є незначні помилки, використовувалась суттєва допомога викладача/одногогрупників; окремі завдання потребують доопрацювання, доповнення, конкретизації; відповіді на питання неповні; наведені приклади потребують уточнення і деталізації.
	У роботі є суттєві помилки, завдання виконані частково, здебільшого не самостійно; відповіді на окремі питання відсутні або фрагментарні, приклади наведені частково або зовсім не наведені, неаргументовані.

Тема 10. *«Оцінювання результатів навчання учнів сучасної початкової школи».*

Практичне заняття № 9. *Виконання практичних завдань з теми: «Оцінювання результатів навчання учнів сучасної початкової школи».*

Мета заняття: на основі опанування студентами теоретичної інформації з теми *«Оцінювання результатів навчання учнів сучасної початкової школи»* виконати завдання щодо формулювання оцінювальних суджень у початковій школі, наведення прикладів оцінювального судження (використовуючи алгоритм його створення); провести презентацію змодельованих учнівських портфоліо.

План заняття:

1. Актуалізація теоретичних положень з теми *«Оцінювання результатів навчання учнів сучасної початкової школи».*
2. Завдання щодо формулювання оцінювальних суджень у початковій школі.
3. Наведення прикладів оцінювального судження (використовуючи алгоритм його створення).
4. Презентація змодельованих учнівських портфоліо.

Література

1. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта / укл. О. Боровець. Рівне: РДГУ, 2022. 140 с.
2. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів / О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 212 с.
3. Кіт Г.Г. Дидактика початкової освіти : практикум / Г.Г. Кіт, О.Б.Петрович, І.В.Карук. – Вінниця : ЦОП “Документ Принт”, 2017. - 249 с.
4. Зубцова Ю. Є. Дидактика початкової освіти: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійної програми «Початкова освіта». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 142 с.
5. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році <https://mon.gov.ua/npa/pro-instruktyvno-metodychni-rekomendatsii-shchodo-vykladannia-navchalnykh-predmetiv-intehrovanykh-kursiv-u-zakladakh-zahalnoi-serednoi-osvity-u-20252026-navchalnomu-rotsi>
6. Методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodychnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-uchniv-1-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
7. Павленко Ю.Г. Робочий зошит з дидактики : навч.-метод. посібн. для студ. спец.-ті 013 Початкова освіта / Ю.Г. Павленко / Полтавський нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – Полтава: ПП Астроя, 2020. – 50 с.

8. Практикум з педагогіки / за заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во Житомир. держ. ун-т, 2017. – 3-тє вид., доп. і перероб. – 546 с.

Методичне забезпечення заняття: підручники і посібники для початкової школи, періодичні видання, інтернет-ресурси (за вибором студентів).

Хід виконання роботи:

I. Питання до актуалізації теоретичних положень:

- Які відбулись зміни в оцінюванні результатів навчання молодших школярів у Новій українській школі?

- Які види оцінювання застосовуються? Які види оцінки? У чому їх специфіка?

- У чому суть формувального оцінювання? Який алгоритм дій вчителя передбачає?

- Що таке тематичні діагностувальні роботи? Яка процедура їх написання?

- Як відбувається підсумкове оцінювання? Як і де узагальнюються і фіксуються результати навчання?

- Що таке портфоліо? Які його є види? Якою є структура учнівського портфоліо? Яка його роль у навчанні?

II. 2.1. Доповніть ряд слів, які можна використовувати для формулювання оцінювальних суджень у початковій школі:

2.1.1. Якщо робота виконана бездоганно

Відмінна робота, супер, дивовижно, чудово, прекрасно, неймовірно, приголомшливо, оригінально, _____

2.1.2. Якщо у роботі є деякі незначні помилки

Ти робиш значні успіхи, рада за тебе, ти швидко вчишся, у тебе дуже добре виходить, значно краще, _____

2.1.3. Якщо ви бажаєте емоційно підтримати здобувача освіти

Щодня тобі вдається усе краще, ти сьогодні гарно працюєш, старайся, ти можеш, ти рухаєшся у правильному напрямку, ти вдосконалюєшся, в тебе є прогрес _____

2.1.4. Слова підтримки від вчителя

Щиро радію твоїм успіхам; вітаю, тобі підкорилося складне завдання; так тримати; дякую за відповідальне ставлення до роботи; я дуже пишаюсь тобою

2.2. Наведіть приклади оцінювального судження (використовуючи алгоритм його створення)

Алгоритм створення оцінювального судження

1. Зафіксуйте успіх: назвіть конкретну дію або результат дитини.
2. Додайте уточнення: поясніть, у чому саме сила досягнення.
3. Вкажіть зону для розвитку: доброзичливо підкажіть, що ще можна вдосконалити.
4. Запропонуйте наступний крок: орієнтуйте на майбутнє, а не на помилку.

Математика:

«Помітила, що ти уважніше ставишся до обчислень — це чудовий прогрес!»

Українська мова:

«Є кілька орфографічних помилок, але текст змістовний і логічний»

За процесом виконання роботи:

«Ти уважно слухав завдання і діяв послідовно — чудово!»

За участю в колективній роботі:

«Помітно, що тобі подобається працювати в групі — продовжуй підтримувати друзів.»

За особистим поступом (індивідуальний прогрес):

«Твої старання приносять результат — так тримати!»

Оцінювання практичної роботи №9

Критерії: *якість і самостійність виконання завдань; правильність і повнота відповідей на запитання; доцільність та змістовність наведених прикладів.*

Кількість балів	Норми оцінювання
	Завдання виконані самостійно, творчо, повністю правильно, без суттєвих помилок, в повному обсязі; відповіді на питання повні, змістовні; наведені приклади є чітко сформульованими, вичерпними, відповідають змісту теоретичного матеріалу.
	У виконанні завдань є незначні помилки, використовувалась суттєва допомога викладача/одногрупників; окремі завдання потребують доопрацювання, доповнення, конкретизації; відповіді на питання неповні; наведені приклади потребують уточнення і деталізації.
	У роботі є суттєві помилки, завдання виконані частково, здебільшого не самостійно; відповіді на окремі питання відсутні або фрагментарні, приклади наведені частково або зовсім не наведені, неаргументовані.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 6. Методи, прийоми, засоби навчання

Семінарське заняття № 1. Практико-орієнтований семінар «Методи, прийоми, засоби навчання молодших школярів».

Мета заняття: на основі опанування студентами теоретичної інформації з теми «Методи, прийоми, засоби навчання» розкрити актуальні питання вибору методів, прийомів, засобів навчання у початковій школі; обговорити особливості створення та використання лепбуку як сучасного дидактичного засобу; продемонструвати (показ-імітація) реалізацію інтерактивних методів у навчанні молодших школярів.

Навчальні питання:

1. Вимоги до вибору методів, прийомів навчання молодших школярів.
2. Засоби навчання у сучасній початковій школі: традиційні, технічні, інноваційні.
3. Лепбук: особливості створення, переваги використання.
4. Кейс-метод: використання інтерактивних методів у навчанні молодших школярів.

Методичні вказівки до навчальних питань:

1. Вимоги до вибору методів, прийомів навчання молодших школярів: визначення понять метод і прийом навчання з позицій вчених-дидактів; аргументація, чому вибір методів і прийомів є ключовим для успішного засвоєння матеріалу в початковій школі; обґрунтування відповідності методів і прийомів сучасним засадам НУШ (компетентнісний, дитиноцентричний, діяльнісний підхід).

2. Засоби навчання у сучасній початковій школі: традиційні, технічні, інноваційні: визначення поняття засоби навчання з позицій вчених-дидактів; розкрити роль засобів у НУШ (наочність, мотивація, активність і доступність навчання для молодших школярів); розкриття трьох груп засобів навчання (традиційні, технічні, інноваційні) через призму їх використання у початковій школі з наведенням конкретних прикладів та зазначенням переваг.

3. Лепбук: особливості створення, переваги використання: визначення поняття лепбук, його складові; традиційні й інтерактивні елементи лепбуку; процедура створення, значення і переваги у навчанні молодших школярів (візуалізація, інтегрованість, мотивація, розвиток ключових компетентностей, активізація діяльності, дослідницький характер, реалізація творчих здібностей тощо); наведення конкретних прикладів лепбуків (фото, відео).

4. Кейс-метод: використання інтерактивних методів у навчанні молодших школярів.

- поділ учасників семінару на підгрупи по 3-4 особи;
- вибір інтерактивних методів для представлення (перелік у лекції);
- підготовка до моделювання – (розгляд суті методів, пошук актуальної тематики для їх демонстрування перед одногрупниками, використання підручників, посібників, інформаційних ресурсів);
- показ-імітація реалізації методу з молодшими школярами шляхом рольового розігрування ситуації зі студентами-одногрупниками;

– колективне обговорення ефективності застосування інтерактивних методів у початковій школі.

Узагальнення матеріалів семінару:

1. Пам'ятка вчителю початкових класів щодо використання методів, прийомів, засобів навчання у роботі з молодшими школярами.

2. Узагальнена і систематизована теоретична інформація про створення і використання лепбуку, що слугуватиме орієнтиром для його виготовлення і представлення під час здачі модуля.

Критерії оцінювання:

Критерії: 1) *якість підготовки інформації для виступу*; 2) *повнота, змістовність виступу, доцільність наведених прикладів*; 3) *активність в обговоренні питань, доповнень*; 4) *оформлення і узагальнення матеріалів семінару*.

Кількість балів	Норми оцінювання
	Інформація для виступу вичерпна, чітко структурована; виступ на питання семінару логічний, аргументований, змістовний, містить приклади; активна участь в обговоренні питань (запитання до однокласників, доповнення, аргументація власної позиції, опора на факти, ідеї вчених); матеріали семінару оформлені в повному обсязі.
	Інформація для виступу неповна, не деталізована; у виступі окремі питання потребують доопрацювання і конкретизації, наведені приклади не точні; участь в обговоренні фрагментарна, відповіді на питання невичерпні; матеріали семінару не повністю систематизовані.
	Інформація підготовлена частково; виступ фрагментарний, не містить прикладів; участь в обговоренні відсутня або пасивна; матеріали семінару потребують суттєвого доопрацювання.

Література та перелік інформаційних ресурсів:

1. Методи навчання та їх класифікація // Освіта.уа. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/method/780>

2. Як правильно обрати метод навчання у школі // Оплатформа. – Режим доступу: <https://oplatforma.com.ua/article/2361-metodi-navchannya>

3. "Оптимальний вибір форм і методів організації навчально-виховного процесу – запорука успішної адаптації учнів Нової української школи" // На Урок. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/optimalniy-vibir-form-i-metodiv-organizaci-navchalno-vihovnogo-procesu--zaporuka-uspishno-adaptaci-uchniv-novo-ukra-nsko-shkoli-378230.html>

4. Лепбук у початковій школі // На Урок. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/lepbuk-u-pochatkoviy-shkoli-276244.html>

5. Литвиненко О. В. НУШ: цифрові інструменти для освітнього процесу й компетентностей – Кропивницький: КОІППО ім. Сухомлинського, 2023. 69 с.

6. Метод Lapbook: яскраво, творчо, пізнавально // Всеосвіта. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/metod-lapbook-yaskravo-tvorcho-piznavalno>

7. Лепбукінг як цілісна методика: інтегративний метод навчання // Academy Vision. – Режим доступу: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/download/1/1>

Тема 10. Оцінювання результатів навчання учнів сучасної початкової школи

Семінарське заняття № 2. Практико-орієнтований семінар «Актуальні питання дидактики початкової освіти».

Мета заняття: на основі опанування студентами освітнього компонента «Дидактика початкової освіти» проаналізувати актуальні питання дидактики початкової освіти шляхом презентації та обговорення проектів.

Навчальні питання:

1. Організація освітнього процесу у сучасній початковій школі: стан та особливості.
2. Зміст початкової освіти: нормативно-методичне врегулювання та шляхи реалізації.
3. Сучасні аспекти використання навчально-методичного інструментарію у роботі вчителя початкових класів.
4. Оцінювання результатів навчання молодших школярів на сучасному етапі.

Методичні вказівки до навчальних питань:

Розгляд актуальних питань дидактики початкової освіти відбувається шляхом захисту проектів. Тема дослідницького завдання обирається індивідуально або мікрогрупою студентів (3-4 особи) із запропонованої тематики (додається) або може бути запропонована здобувачами. Обрані теми співвідносяться із навчальними питаннями семінару (деталізують їх).

Під час захисту учасники проекту розкривають: актуальність теми проекту; мету і завдання роботи; методи дослідження; теоретичну і прикладну частини проекту; висновки, використані джерела. Автори проектів готують мультимедійні презентації, відеофрагменти, схеми, таблиці, роздаткові матеріали тощо, які допоможуть присутнім глибше зрозуміти суть, специфіку, наявність усіх складових виконання дослідження.

Після захисту відбувається колективне обговорення проекту та оцінювання.

Узагальнення матеріалів семінару:

Узагальнені і систематизовані матеріали проектної роботи можуть бути використані для оформлення тез для виступів на конференції, наукових статей.

Критерії оцінювання проектів:

Критерії: 1) змістовність: повнота, структурованість проекту, його практична значущість; 2) представлення: якість підготовки інформації для презентації проекту, її виклад, відповіді на уточнюючі питання під час обговорення; 3) оформлення: наявність мультимедійної презентації (мінімум тексту, максимум ілюстрування результатів, естетичність), фото- і відеоматеріалів, схем, діаграм інших засобів візуалізації.

Кількість балів	Норми оцінювання
	Проект чітко структурований, містить усі складові, має практичну значущість; інформація для презентації вичерпна, виступ логічний, аргументований, змістовний, містить приклади; відповіді на питання до проекту повні, аргументовані; оформлення повністю ілюструє зміст проекту.
	У проекті є питання, що потребують доопрацювання і конкретизації, наведені приклади не завжди використовуються влучно; інформація для презентації проекту не деталізована; відповіді на питання невичерпні; оформлення проекту не зовсім розкриває його зміст, матеріали презентації містять багато текстової інформації, що дублює виступ та вимагає додаткового застосування засобів візуалізації.
	У проекті лише частково розкрито зміст досліджуваних питань та окреслено зв'язок із практичною реалізацією; виступ і участь в обговоренні проекту фрагментарна; оформлення потребує суттєвого доопрацювання.

Література та перелік інформаційних ресурсів:

1. Бібік Н. М., Бондар С. В., Вашуленко М. С. Нова українська школа: порадник для вчителя. – Київ: Літера ЛТД, 2018. – 160 с.
2. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. – Київ: Абрис, 2019. – 416 с.
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017. № 2145-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Державний стандарт початкової освіти. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2019-%D0%BF>
5. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. – Київ, 2020. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya/osnovni-normativno-pravovi-dokumenti>
6. Пометун О. І., Пирожено Л. В. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Київ: А.С.К., 2021. – 192 с.
7. Новосад І. Оцінювання результатів навчання учнів початкової школи у контексті реалізації Концепції НУШ. // Початкова школа. – 2021. – № 5. – С. 12–17.
8. Кравець В. П. Початкова освіта: сучасні виклики та тенденції розвитку. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2020. – 248 с.
9. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. – Київ: Академвидав, 2020. – 308 с.
10. Освітній портал МОН України. Нова українська школа: методичний супровід. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua>

Виконання індивідуально-дослідницького завдання (проєкту)

Студент виконує індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (ІНДЗ) за обраною темою у формі проєкту.

Вимоги щодо організації ІНДЗ на основі методу проєктів

Організація самостійної роботи на основі методу проєктів включає декілька етапів, на кожному з яких відбувається послідовне уточнення інформації:

- **Планування роботи** (організаційний етап, визначення учасників, часу, місця і ролі учасників, ознайомлення з термінологією, понятійним апаратом, уточнення мети і завдань, аналіз ситуації, з'ясування проблеми).
- **Підбір літератури та Інтернет джерел**, генерація ідей і методів рішення завдань.
- **Аналіз, синтез та оцінювання вибраної інформації та** характеристика ключових ситуацій, проєктування і прогнозування ситуацій.
- **Створення нового продукту та** моделювання варіантів очікуваних результатів.
- **Створення презентації дослідження та** оформлення документації за проєктом.
- **Самооцінка виконаної роботи**
- **Захист.**

Характеристика основних етапів роботи над проєктом

Підготовчий етап. Студенти (індивідуально або за мікрогрупами) обирають тему ІНДЗ, визначають тип, кількість учасників; продумують можливі проблеми, які будуть досліджуватись в рамках обраної теми. Педагог подає загальну інформацію про проєкт, уточнює етапи і контрольні терміни закінчення роботи.

Планування. Студенти індивідуально або у мікрогрупах уточнюють початкову інформацію, обговорюють тему, формулюють завдання, визначають способи взаємодії, прогнозують кінцевий результат. На цьому етапі розподіляються ролі і функції в мікрогрупах.

Дослідження. Виконання ІНДЗ на основі методу проєктів залежить від теми проєкту, характеру роботи. Наприклад, в дослідницьких проєктах діяльність студента може включати: вивчення літератури, формулювання гіпотез, висунення основних ідей і визначення напрямів роботи, проведення теоретичних оцінок, побудову моделі явища, планування і проведення експерименту, обробку його результатів. В інформаційних проєктах для пошуку інформації студенти проводять анкетування, усні опитування, вивчають літературні джерела, широко використовують Інтернет; збирають, систематизують дані. Викладач здійснює координацію діяльності груп, організовує проміжні обговорення отриманих даних в групах, проводить індивідуальні і групові консультації. Можуть використовуватися консультації інших фахівців.

Аналіз і узагальнення. На цьому етапі студенти готують індивідуальні, групові звіти. Орієнтовна структура звіту може бути такою:

1. Титульний аркуш (група, автори, назва проєкту, науковий керівник, рік).
2. Зміст.
3. Коротка анотація з обґрунтуванням актуальності проблеми, за якою виконувався проєкт, і виклад основних положень проєкту).
4. Основна частина (вона в дослідницьких роботах складається з двох розділів — теоретичного і експериментального). Тут представляються теорія, дії, методи, проміжні результати.
5. Загальні висновки.
6. Список використаних джерел.
7. Додатки: фотографії, схеми, карти, таблиці, графіки і ін.
8. Відомості про авторів і роль кожного з них.

Представлення проекту. Автор/автори проекту можуть підготувати роздаткові матеріали, які допоможуть присутнім глибше зрозуміти основні положення доповіді. У доповіді учасники проекту розкривають: актуальність теми проекту; мету і завдання роботи; методи дослідження; теоретичну і прикладну частини проекту; висновки.

ТЕМАТИКА ІНДЗ

1. Інформаційно-комунікаційні технології та їх використання освітньому процесі початкової школи.
2. Особливості проведення інтегрованих уроків у початковій школі.
3. Реалізація принципу індивідуалізації навчання у початковій школі.
4. Диференційований підхід та його роль у розвитку потенційних можливостей молодших школярів.
5. Особливості використання методу проектів у початковій школі.
6. Інтерактивні методи навчання та особливості їх використання у початковій школі.
7. Особливості організації та проведення нестандартних уроків у початковій школі.
8. Способи диференціювання домашніх завдань.
9. Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами навчальної діяльності.
10. Шляхи оптимізації навчального процесу у сучасній початковій школі.
11. Формування у молодших школярів загальнонавчальних умінь.
12. Особливості навчання обдарованих учнів.
13. Дидактичні особливості проблемного навчання молодших школярів.
14. Інтенсифікація процесу навчання у початковій школі.
15. Шляхи активізації пізнавальної діяльності молодших школярів на уроці.
16. Дидактичні особливості використання сучасних засобів навчання.
17. Шляхи формування пізнавального інтересу у молодших школярів.
18. Дидактичні ігри та їх роль у освітньому процесі початкової школи.
19. Особливості реалізації педагогіки партнерства у сучасній початковій школі.
20. Особистісно-орієнтована парадигма освіти у початковій школі.
21. Реалізація принципу гуманізації навчання у початковій школі.
22. Реалізація принципу демократизації навчання у початковій школі.
23. Дидактичні особливості уроків для учнів шестирічного віку.
24. Особливості формування мотивації учіння учнів шестирічного віку.
25. Особливості формування мотивації учіння молодших школярів (2-4 класи).
26. Дидактичні особливості групової форми організації навчання на уроках у початковій школі.
27. Дидактичні особливості уроків з ігровим сюжетом у початковій школі.
28. Особливості підготовки і проведення відкритого уроку.
29. Умови ефективного використання наочних методів навчання у початковій школі.
30. Пошуково-дослідницький метод навчання та шляхи його реалізації у початковій школі.
31. Освітнє середовище як ресурсний центр розвитку особистості учня.
32. Особливості використання позаурочних форм організації навчання у сучасній початковій школі.
33. Формування у молодших школярів елементів інформаційної культури.
34. Проблеми адаптації першокласників до навчання у школі.
35. Організація освітнього середовища у сучасній початковій школі.
36. Формування міжпредметних компетентностей у молодших школярів у процесі тематичного навчання.
37. Стратегії розвитку критичного мислення молодших школярів.
38. Використання ротаційних моделей у освітньому процесі сучасної початкової школи.

39. Стратегії забезпечення ротаційних моделей у освітньому процесі початкової школи.
- 40. Інтелект-карти як засіб планування тематичного навчання у початковій школі.
 - 41. Ранкова зустріч: значення, компоненти, планування.
 - 42. Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів у 1-4 класах НУШ.
 - 43. Портфоліо учня: види, особливості створення, структура.
 - 44. Підсумкове оцінювання навчальних досягнень учнів у 1-4 класах НУШ.
 - 45. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у 1-4 класах НУШ.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Навчальний матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалами, які опрацьовуються на навчальних заняттях. Самостійна робота здобувачів освіти включає:

- підготовку до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських тощо);
- виконання завдань з освітнього компонента впродовж семестру;
- роботу над окремими темами освітніх компонентів, які згідно з робочою програмою освітнього компонента винесені на самостійне опрацювання здобувачами освіти;
- підготовку до всіх видів підсумкового контролю, у тому числі до курсових і модульних робіт;
- участь у науково-практичних конференціях, семінарах, конкурсах, олімпіадах тощо;
- підготовку до атестації здобувачів освіти.

Назва теми	Завдання	Контрольні заходи
Тема 1. <i>Поняття про дидактику як науку</i>	Систематизувати інформацію з питань: 1.Зв'язок дидактики з іншими науками. 2.Становлення дидактики як науки. Узагальнити інформацію у формі таблиці (практична робота №1)	Усне опитування, завдання у практичній роботі
Тема 2. <i>Суть процесу навчання.</i>	Опрацювати інформацію з питань: 1. Навички ХХІ століття: суть, класифікація, реалізація у початковій школі. 2. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти (2020). Змодельовати інтелект-карту для використання у початковій школі.	Усне опитування, узагальнена стисла інформація з опрацьованих питань, презентація інтелект-карти
Тема 3. <i>Закони, закономірності та принципи навчання.</i>	Опрацювати інформацію з питань: 1. Засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності в Україні (відповідно до ст. 6 Закону України «Про освіту»); 2. Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії учня (відповідно до ст.14 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).	Усне опитування, узагальнена стисла інформація з опрацьованих питань
Тема 4. <i>Зміст освіти і навчання. Система освіти в Україні</i>	Опрацювати інформацію з питань: 1. Аналіз системи освіти в Україні, загальної середньої освіти відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про повну загальну середню освіту». 2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року	Усне опитування, узагальнена стисла інформація з опрацьованих питань
Тема 5. <i>Реалізація змісту освіти у початковій школі</i>	Опрацювати інформацію з питань: 1. Аналіз Державного стандарту початкової загальної середньої освіти з позицій структури, змісту. 2. Методика роботи з підручниками у 1-4 класах початкової школи.	Усне опитування, узагальнена стисла інформація з опрацьованих питань

Тема 6. <i>Методи, прийоми, засоби навчання.</i>	Опрацювати інформацію з питань: 1. Онлайн ресурси для початкової школи. 2. Інтерактивні методи навчання.	Усне опитування, узагальнена стисла інформація з опрацьованих питань
Тема 7. <i>Форми організації навчання.</i>	Опрацювати інформацію з питань: 1. Аналіз Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020): територіальна доступність та рівний доступ до здобуття повної загальної середньої освіти (ст. 8, 9). 2. Опорні заклади загальної середньої освіти і класи-комплекти в Україні.	Усне опитування, узагальнена стисла інформація з опрацьованих питань
Тема 8. <i>Процесуальні аспекти організації освітнього процесу в Новій українській школі. Технології навчання.</i>	Опрацювати інформацію з питань: 1. Аналіз Концепції «Нова українська школа». 2. Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору в НУШ. 3. Методичні рекомендації щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу в НУШ. Змодельовати лепбук для використання у початковій школі.	Усне опитування, узагальнена стисла інформація з опрацьованих питань, презентація лепбуку
Тема 9. <i>Поняття контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів.</i>	Опрацювати інформацію з питання: Моніторинг якості освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти відповідно до Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти (наказ МОН від 30.11.2020 №1480). Змодельовати портфоліо учня початкових класів.	Усне опитування, узагальнена стисла інформація з опрацьованих питань, презентація учнівського портфоліо
Тема 10. <i>Оцінювання результатів навчання учнів сучасної початкової школи.</i>	Опрацювати інформацію з питань: 1. Історичні відомості про системи оцінювання результатів навчання молодших школярів. 2. Аналіз Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020): оцінювання результатів навчання учнів та їх атестація, документи про освіту (ст.17,18). Виконання індивідуально-дослідницького завдання	Усне опитування, узагальнена стисла інформація з опрацьованих питань

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

**Дидактика початкової освіти: практичний курс / укл. О. А. Пуш.
Луцьк: ФОП Мажула Ю. М., 2025. – 61 с.**

Посібник містить систему практичних завдань, дидактичних ситуацій, кейсів, педагогічних вправ, спрямованих на формування професійно-дидактичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи. Матеріали розроблено з урахуванням сучасних освітніх тенденцій, положень Концепції Нової української школи та компетентнісного підходу до навчання.

Основна мета посібника – сприяти засвоєнню теоретичних положень курсу «Дидактика початкової освіти» через практичну діяльність студентів, розвиток їх умінь аналізувати, проектувати та реалізовувати ефективний навчальний процес у початковій школі.

Посібник адресовано студентам педагогічних закладів вищої освіти, викладачам, керівникам педагогічної практики, а також учителям початкових класів, які прагнуть підвищити рівень своєї педагогічної майстерності.

Підписано до друку 22.07.2008 р. Формат 60X84 1/16

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Ум. друк. арк.6,84. Обл.-вид. арк. 3,5.

Наклад 300 прим.

Поліграфічно-видавничий дім «Твердиня»
п/с-9, м. Луцьк-21, 43021. Тел.: 8-050-2950250
Свідоцтво Державного комітету телебачення
і радіомовлення України
ДК № 2030 від 14.12.2004 р.

ISBN 978-966-2115-60-4

УДК 373.3:37.091.26